

SLOVENE.

Političen list za slovenski národ.

Po pošti prejeman veljá: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.

V administraciji prejeman veljá: Za celo leto 13 gl., za pol leta 6 gl. 50 kr., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. V Ljubljani na dom pošiljan veljá 1 gl. 20 kr. več na leto. — Posamezne številke veljajo 7 kr.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija, Semeniške ulice št. 2.

Naznanila (inserati) se sprejemajo in veljá trístopna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat: 12 kr., če se tiska dvakrat: 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Vredništvo je v Semeniški ulici h. št. 2.

Izhaja vsak dan, izvemši nedelje in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 37.

V Ljubljani, v torek 16. februarja 1886.

Letnik XIV.

Kaj sedaj?

Zadnja še prazna škofijska stolica v pruski državi je nameščena. Država se veliko ponaša s tem, dasiravno je še na tisoče župnij brez dušnih pastirjev. Oficijozni listi pruski vračajo vso krivdo, da se ne poravná razpor na središče in „Nordd. Allg. Ztg.“ sedanji položaj tako-le:

„Ako se ozremo na sedanjost, vidimo, da so razmere po škofijah naravnane, in spoznati moramo, da je država vse storila, da zadosti potrebi za dušno pastirstvo. Ta prehod v položaj enostranskega zadovoljanja imenuje klerikalno časopisje — zavleko in gnjilobo. Med Prusko, oziroma med državo in in Vatikanom so nastopili odnasedi polni zaupanja, akoravno to še ni poročstvo bližnjega porazumljenja, vendar se kaže od oboje strani nagnjenje do miru; a klerikalno časopisje razširja bojni krik, ki je bil proglašen pri zadnjem katoliškem zborovanju, a to prodira na tak način, da strinja katoličanstvo z jezuitizmom.“

Nasprotniki miru so toraj: katoliški listi, središče, in sploh katoliki, to je takega miru kakoršnega misli Prusija dati, in ti so še celó v nasprotju s sv. očetom!

Kako pa je sedaj na Pruskem s kulturnim bojem? Poglavitna točka obravnavam je sedaj vzgoja duhovščine. Kar se sedaj v javnosti zvé, je to, da država zahteva, naj se po semeniščih in škofijskih učilnicah namestí le profesorji in rektorji, ktere je država potrdila in naj pri preskušnjah bode vselej navzoč vladni komisar.

Ali je pa to vse, kar se zahteva? Dasiravno je stvar sila nadležna, ko se država vtikuje v vzgojo duhovščine, vendar je skoraj verjetno, da bi bili sv. oče tudi tukaj kolikor moč prijenjali, ker potreba je silna, ako bi bilo s tem že vse poravnano. Ako pa premislimo, kaj je država poprej zahtevala, nam se vriva misel, da hoče sedaj svoj cilj doseči po ovinkih.

Poprej je vlada zahtevala, da bi se smela vtikati v domače pobožnosti; načelo njej je bilo to: semenišče naj ne odteguje vzgojenca narodnemu

življenju, t. j. on se ne smé odtegniti občevanju s svetom. On more, tako se je reklo, občevati z obitelji, z narodno mladino po domačih hišah in po javnih prostorih. Prusija hoče imeti narodno duhovščino, bolj po domače bi rekli, svetovno odgojeno, in te misli še dandanes ni opustila. Mogoče, da k točkam prej omenjenim, ki se v načelu ne dajo odobriti, a bi se vendar dalo z njimi malo potrpeti, pride še kaj drugoga, kar se nikakor ne more sprejeti. Da se stvar zavleče in odlašá, tega so krivi drugi: centrum, katoliški časopisi, jezuiti i. dr., le država ne?! — Katoliki radi prijenjajo, mnogokrat še preveč.

O papeževem pismu, ki naznanja stolnemu kapitelnu imenovanje novega nadškofa, piše „Kuryer Pozn.“: „Vezi, ktere so vezale našega prečastitega nadškofa 20 let s škofijo Poznansko-Gnezdensko so razvezane. Kardinal Miecislav ni več naš nadškof. Z današnjim dnevom nehajo po naših cerkvah javne molitve, ki so bile tudi za čas, ko je bilo nameščenje stolice zabranjeno (tempore sedis impeditae), a molitve duhovnikov in vernih za mnogo preskušaneega nadškofa, ki nas je iskreno ljubil, ne prenehajo, pri prestolu sv. očeta ne bode nikdar pozabil na nas, a tudi mi ne bomo nikdar pozabili, hvaležno spominjati se njega. Na njegovo mesto pride prečastiti gospod imenovan za nadškofa, njega prihod in nastop bodemo pričakovali častno in spoštljivo, tako, kakor se spodobi pravemu cerkvenemu predniku, kterege pošlje sveta stolica nam za pastirja. Ne gledamo in se ne zmenimo za to, kar pišejo listi nam sovražni, ali kar govoré nespametni ljudje. Naš novi nadškof pride k svoji čedi pri vratih, ktera je otvorilo papeževo pismo — pisano namestnika Kristusovega na zemlji, ako bode hodil po isti poti, kakor nadškof pred njim, in se dopolni upanje, ki ga stavijo nanj sv. oče, tako bode on pravi pastir čedi, čez ktero ga je postavila za škofa sveta stolica.“

Poslušajmo pa, kaj o tem piše kardinal Ledohovski, ki se je nadškofiji odpovedal, iz Rima svojim rojakom:

„To-le moje pisanje ima žalostno pa tudi veselo novico za vas; žalostno se mi zdi naznaniti vam, da se bodemo morali kmalo ločiti. Vesela je pa vest,

ktero vam sporočam, da se tudi za vas končuje dóba trpljenja in pomanjkanja, v kteri ste veliko prestali zaradi pomanjkanja vrhovnega duhovnega voditelja.

Sveti oče so si mnogo let v resnici prav po očetovski prizadevali, da vam dadó vrednega naslednika na nadškofijski sedež. To se jim je končno vendar le posrečilo. Moža, ki pride nanj, jako toplo priporoča njegov prejšnji višji pastir in sedanji nadškof Kolinski. Ta mož je proš v Königsbergu, g. Julij Dinder; mož, o kterm nadškof trdi, jako krepkoten in razsvitljen, zmeren in skušen duhovnik, ki nikakor ni pristopen ljudskim predsodkom, ki pa nad vse ljubi pravico in resnico ter je našega jezika tudi popolnoma zmožen.

Ta duhovnik vsedel se bode na spraznjeni vaš nadškofijski sedež. Kedaj se bo to zgodilo, še ne vem, mislim pa, da prav kmalo. Srce me boli, ko to premišlujem, pa vam vendar želim, da bi se zadeva kmalo rešila in v red spravila. Pisal sem vam to, ker se mi je potrebno zdelo in mi je nemogoče bilo v tem molčati, ker se stvar tiče isto tako mene kakor tudi vas, ki smo bili do sedaj ena duša in eno telo. Pišem vam pa tudi iz tega vzroka, da bote vse pripravili za vreden sprejem novega vašega nadškofa, kakor se to spodobi kristjanom v voljo božjo vdanim. Vdajmo se vsi, duhovni in neduhovni prostovoljno temu, kar nam je določila previdnost tega, kteremu je Bog najvišjo razsodbo na svetu zaupal.“

Tako piše katoliški list in tako govori poljski duhovnik, ki je neposrednje vdeležen pri tej stvari, tako piše cerkveni dostojanstvenik, kterege imenujejo „nespravedljivega“.

Poglejmo pa sedaj poglavje iz pruske zgodovine. Deželni svetovalci v Ermlandu (4) so protestantje, skoraj vsi deželni svetovalci v Ermlandu od l. 1772, odkar je ta dežela poljska, so bili protestantje, dasiravno je 90 odstotkov katolikov. Večinoma vsi sodnijski uradniki so protestantje; sistematično se ne nameščajo več katoliški sodniki, n. pr. v Braunsbergu. Po večem vse veliko posestvo je protestantom v rokah. Katoliško plemstvo, le nekaj poljske narodnosti, je bilo načelno odpravljeno. Od l. 1772 so namreč katoliški posestniki večí davke

LISTEK.

† Fmlt. J. Stubenrauch pl. Tannenburg.

Včeraj je bil pokopan v Gradcu v rodbinsko rakev pri sv. Leonardu general Stubenrauch. Ker je bil ranjki vojaški zapovednik skozi dve leti tudi v Ljubljani, bo menda našim bralcem vstreženo, če objavimo nektare črtice iz njegovega življenja.

Jurij Stubenrauch pl. Tannenburg, rodil se je (menda) leta 1823 v Mariboru. Njegov oče bil je stotnik v polku Kinsky. V Mariboru je dovršil nekoliko gimnazijalnih razredov in vstopil potem kot kadet v polk Kinsky, ki je takrat nekaj let v Benetkah bival in služboval. Kot častnik vstopi v više vojne šole, ktere zvrši z odliko. Pozneje vstopi v takratni „Adjutantencorps“, in je več let pri nadvojvodi Albrechtu bil „personalni adjutant“. Ta odnošaj je menda odločil njegovo bodočnost.

Po vsestranskih izvrstnih osebnih lastnostih pridobil si je v višjih vojnih krogih pripoznanje in

zaupanje. Posebno čislal ga je vedno nadvojvoda Albrecht, in ljubljenea imenoval rad: „Mein Stubenrauch.“ Vdeležil se je dolga leta svojega službovanja raznih vojsk in si pridobil za svojo hrabrost: križec za vojaške zasluge, red železne krone 3. vrste in viteški red Leopoldov — vse tri z odličnostjo in znamenjem „vojne“. (Alle drei mit Kriegsdekoration.) Pripoznanje njegovih izvrstnih lastnost in zaupanje, ktero je vžival v najvišjih vojnih krogih, spremljevalo ga je celó po poti vojnega življenja in delovanja. Postal je 24. aprila 1878 feldmarsallajtenant. Kot feldmarsallajtenant in divizioner bival je v Ljubljani dve leti (1880 in 1881). Od tod premeščen, je bil imenovan za namestnika poveljnika v Budapešti. Lansko leto pa je bil imenovan za poveljnika X. kora v Brnu. Letos ga je napadala tam večkrat neka srčna bolezen; šel je slednje dni pomoči iskat v garnizijsko bolnišnico št. 1 v Beču, in tam je 10. t. m. izdihnil Gospodu vojskinih trum svojo dušo. Truplo ranjkega so prepeljali v Gradec in tam djali v rodbinsko rakev.

Ranjki je bil — kakor se Ljubljančani spo-

minjajo — kot vojak v tem oziru res redka prikazen, da je z moško vojaško odkritosrčnostjo in odločnostjo se kazal vsikdar in povsod vernega kristijana. Večkrat je rekel: „Die religiöse Ueberzeugung, die religiösen Grundsätze habe ich als ein theueres Vermächtniss von meinen Eltern; diese sind mein Leitstern, meine Ruhe, meine Hoffnung, und diese werde ich nie verläugnen.“ (Verno prepričanje, verna načela so mi draga dedšina po mojih starših. To je moje vodilo [zvezda], to moj pokoj, moje upanje — teh ne bom nikdar zatajil.) Iz tega verskega prepričanja je izvirala njegova pobožnost, prijaznost, dobrotljivost in njegov dušni mir.

Naj nam bode dovoljeno dostaviti še nekaj besed o bivanju in delovanju ranjkega generala v Ljubljani.

Bil je ranjki na taki visoki, prvi vojaški stopinji, odločen katolišk kristijan. Imeli smo priliko opazovati nehoté nekoliko njegovo življenje. Prvo njegovo obiskovanje, zjutraj na vse zgodaj, veljalo je frančiškanski cerkvi v Ljubljani. Preden je šel k vojaškim vajam, ali sicer k svojemu delu, vselej

plačevali, kakor protestantski. Po vseh mestih so ob začetku tega stoletja gradili protestantske cerkve in vstanovljali župnije. Evangeljski imajo povsod, ako jih je le kako neznatno število, verske šole na stroške občine. Tako se godi katolikom v Prusiji, ni se toraj čuditi, ako so postali nezaupljivi.

Politični pregled.

V Ljubljani, 16. februarija.

Notranje dežele.

Čujte, kako sodijo o *Scharschmidovem predlogu* nemško-konservativni listi! „W. C.“ pravi, da vse na to kaže, da so levičarji ta predlog samo za to stavili, da se ž njim narodnostni prepir na dnevnem redu ohrani, ker bi sicer opozicija ne imela več tolikanj krasne priložnosti za razgrajanje. Domislili so se namreč, da za letošje prav nobene reči nimajo v rokah, s katero bi zamogli Čeha in Slovence dražiti in psovati, zato so si Scharschmidov predlog izumili. Tako se bode sprava med narodi, ki po nekterih pokrajinah v dejanskem življenju že ni več daleč, zopet zavlekla, če ne bo po večnih združbah popolnoma nemogoča postala. Zato bode, pač najboljšo, če ga večina državnega zbora enkrat za vselej tako pokoplje, da ne bo nikdar več od mrtvih vstal, kajti predlogi, ki v državi kakoršna je Avstrija med narodi le razpor delajo in namesto državo krepčati in podpirati, jo le slabijo in rušijo. Nam li še ne zadostajo prilogi leta 1866? Taki predlogi ne zaslužijo družega, kakor da se kolikor moč hitro vničijo in za vselej pokopljejo.

Nemško-avstrijska zveza je v nevarnosti, ker je novi naučni minister jel nemško-narodnim velikošolcem na prste stopati. To se zna, da je to nevarnost prva opazila „D. Ztg.“, ker se naučnemu ministru bolj pametno zdi, da bi velikošolska mladina rajši bolj v šolo, kakor pa v gostilno zahajala. Posebno jo v srce peče, ker se je naučni minister jako nepovoljno izrazil o dijaških zadrugah, ki so posebno med nemškimi velikošolci pod imenom „fantovščin“ („Burschenschaften“) v cvetji in jim je poglobitveni namen nezmerno zapravljanje in pretepi. Šola je postranska reč tem ljudem! Zato se je pa toliko mladenčev zastonj toliko let po Dunaji, Gradcu ali Pragi potikalo. Ta rakov napredek, to rano hoče Gautsch odpraviti in res ves svet mu bo hvaležen, če jo odpravi, naj se tudi res zaradi tega razdere avstrijsko-nemška zveza. Dijak gré na velike šole, da se uči in za bodoči poklic pripravlja, ne pa, da se uči piti, denar zapravljati in pretepati se. Kaj takega se vsak lahko doma nauči. „D. Ztg.“ navaja izglede iz Prusije, kako so ondi take fantovščine med velikošolci v cvetji in želi, da bi se v Avstriji tudi še bolj razširile, kakor so že. Nam se pa še teh preveč zdi. Prav je, če imajo dijaki poštene zadruge med seboj, kakor je n. pr. zveza katoliških zadrug in društev, kjer se skupno izobražujejo, tako rekoč na krščanski podlagi odgojajo. Take družbe jim vsakdo iz srca privoši in jih tudi rad sam podpira. Tudi poštenega razveseljevanja velikošolcem gotovo nobeden ne zavidá, a pijančevanja, razgrajanja, zabavljanja in pretepa, kateri so od konca do kraja vseskozi poglobitvene lastnosti nemških dijaških zadrug, ne more nikdo zagovarjati, pač pa jih mora vsak obsojati, naj se tudi avstro-nemška zveza razruši!

Zapreke *avstro-ogerske pogodbe* še niso povsem odpravljene. Iz Beča se brzojavlja časnikom v Budapešt: Danes je bila poslana v Budapešt nota finančnega ministra na ogersko vladu, kar se tiče nesoglasja gledé carine na petrolej. Avstrijska vlada, ki je odklonila madjarske protipredloge, stavi nove predloge. Avstrijski ministri hočejo razlike rešiti pismenim potom, eventualno o priliki ko pride cesar

v Budapešto tem prigrdom ondi konečno rešiti nagodbene razprave.

Včeraj je minulo 500 let odkar je prestopil Jagiello h krščanski veri. Da se ta obletnica slovesno obhaja, zaukazal je Krakovski škof Albin pl. Dunajevski *velike cerkvene slovesnosti na Valevu v Krakovem*. Ob enem se bode v Galiciji ta slovesnost porabila, da bodo ž njo Prusom nekoliko pod nos dali zaradi preganjanja Poljakov. Škof Dunajevski namreč piše: „Štirinajsto stoletje pomikalo se je proti koncu in Litovska je bila v večnih bojih s križevniki skoraj popolnoma vničena. Litovcem je bila skoraj tista osoda namenjena, kakor njihovim bratom, ktere si je zvijačni sovražnik Prus podjarmil in zatrl, ter jim odvzel ime in deželo. Sosednja katoliška Poljska bila je Litovcem luka rešitve, ker jim je dala za obrambo pravo vero in prostost. 500 let je 15. februarija minulo, kar se je dal poslednji neverni knez v Evropi krstiti. Bil je to litovski knez Vladislav Jagiello. Morda bi bilo bolje za nas, ko bi se slavnih dni naše preteklosti s solznim očesom spominjali; toda ker so Litovci in Poljaki že stoletja v tisti veri in ljubezni med seboj tesno združeni, na katero oprti vedno resnico spoznavajo, se pač spodobi, da ta dan povzdignemo srca k Gospodu, da nas in naše brate tudi še v bodočnosti čuva krivic, ktere se jim sedaj godé. Ob enem se mu pa spodobno zahvalimo za dobroto, ki smo jo po krstu Jagiella zadobili.“

Vnanje države.

Rusija se *bolgarsko-turški pogodbi* vstavlja. Kakor se čuje, sta Aleksander in sultan med drugimi točkami tudi sklenila, da bo Aleksander vselej Turku na pomoč hitel s svojimi četami, kadarkoli bi bila Turčija zapletena v kak boj. Rusija pravi: Iz tega ne bo nič. Kakor se sedaj razsoditi dá, bo imela Turčija v najskrajni bodočnosti s krščanskimi narodi na Balkanu več boja, kakor pa mirnih dni in vselej bi morali bolgarski polki v njene vrste z mohamedanci vred proti kristijanom vstopiti, kar pa vendar ni verjetno. Dalje je ta zveza (če je resnična) tudi še zaradi tega jako kočljiva, ker bi se po tem izgledu tudi Srb in Grk zavezala in za večer „ravs“ in „kavs“ bi bilo preskrbljeno, kakor prej nikdar tako. Kar se pa tiče imenovanja Aleksandrovega za petletnega guvernerja, in da bi ga sultan čez pet let zopet nadalje v tem dostojanstvu potrdil, Rusija pravi, da ga tudi ne more odobrati, ker bi se s tem ob enem vsemu vplivu na Balkanu odpovedala ter bi ga molčé Turkom pripoznala. To vse in še marsikaj se mora v dogovorih spremeniti, potem bode Rusija še le pri volji obravnave na sklepanje miru potrditi.

Srbija je črnogorskega finančnega ministra Pavlovića iz kraljestva izgnala, ker se ji je mož sumljiv zdel. Kaj je Pavlović v Belemgradu delal, ne vemo; električna žica pravi, da je vlada ob sotočji Donove in Save zvedela, da sta se črnogorski minister Pavlović in ruski cesarski sporočnik Perziani dve uri pomenkovala. To je bilo ljubosumnim Srbom zadosti. Kaj se le moreta družega dogovarjati, kakor to, kako bi se Srbiji škodovalo, so si mislili modrijani v Belemgradu ter takoj pristavili, da bo najbolje, če Pavloviću pokažejo, kod da se iz Srbije lahko pride v Črno goro. Resnica je, da je moral Pavlović, kot minister do sedaj Srbom vedno prijazne sorodne države, Beligrad takoj zapustiti. Pri neki veselici je ta zadeva prišla na dnevni red in ondi je ruski sporočnik Perziani slovesno izrekel, da Pavlovića niti videl ni, toraj se nikakor nista mogla dve uri pogovarjati. Če bi bil pa Pavlović k njemu prišel, bi ga Perziani ne bil samo prav prijazno sprejel, temveč bi mu bil tudi še prav dobro kosilo napraviti dal, kot ministru države, ktere podaniki na srbski zemlji so pod njegovim varstvom in kterih vladar je ravnokar sam pri ruskem caru bival, bi se to gotovo spodobilo. Srbi

si bodo s svojo neotesanostjo še to mrvico sočutja zapravili, kar ga jim je po poslednjem napadu Bolgarov med Slovani še ostalo. Ali se res bojé Črnogorcev? Če se jih, naj se jih le, kajti če bo le kdo danes ali jutri Srbijo podedoval, bode to prej ko ne Črnagora. Morda kaj takega v Belemgradu že slutijo.

O *pogovorih miru v Bukareštu* prihajajo vesti, ki so si povsem navskriž. Turčija se je zopet poprijela stare taktike, vso stvar hoče zavleči, a med tem ko sama krvavi, tudi drugim daje priliko združbe delati. Najprej je poslala na dogovor delegata Madjid pašo, a ni mu dala pooblastila, potem mu je poslala polnomočje v turškem jeziku, treba je bilo to prevoditi, in ko se je to zgodilo, brzojavila mu je, naj pošlje predloge miru, o kterih je govoril z Gešovom, a med tem naj se ne vdeležuje v konferenci pogovorov o miru. Po tem takim se še niso začeli formalni dogovori, imeli so samo privatne razgovore o redu, kako se imajo razpravljati posamezni predmeti. Ker pa srbsko-bolgarsko primirje poteče 28. t. m. in se Srbija med tem na vojsko pripravlja, je Bolgarska izjavila vlastim, da mora do 1. marca svojo vojsko mobilizovati, da ne bode nepripravljena. Tako je povedal Freycinet v soboto v ministerskem svetu, ter pristavil: vlasti delajo iskreno na to, da se primirje podaljša. Kar se pa tiče Grške, je pri tisti priliki Freycinet izjavil, da grški kabinet, akopram vseh danih nasvetov in kljub temu, da je Gladstone naznanil, da hoče gledé Grške nadaljevati politiko Salisburyjevo, ostaja na svojem stališču in Grška mora dobiti odškodnine (kompenzacije) za povečanje Bolgarske. Ako se temu ne vgoti, hoče si Grška pomagati z bojem ali kakor si bode, da se jim bode moglo vstreči. Nevarnost, da se vojska na novič ne začne, je toraj velika; ako vevlasti ne bodo složne in bode ktera na skrivaj potuho dajala Grški, bati se je nove vojske.

Iz Aten prihaja novica, da se ima *črnogorski knez* pri svojem povratku iz Ruske nekaj časa muditi v Atenah.

Bolgari si pomoči in zaslombe iščejo pri kaki veči evropski državi, zato so pa jednega najmlajših, a vrlo nadarjenih svojih politikarjev po Evropi poslali pozvedovat, kje bi se taka zaslomba dobila, ker se jim Rusija še vedno odteguje, če prav v prvi vrsti zahteva, da bi se Bolgarija na-njo naslanjala. Bližnji sorodnik ministra Karavelovega hodi po svetu s to nalogo. Nedavno je bil na Dunaji, od koder je v Berlin potoval. Na Rusijo se ne morejo zanašati, ker je še vedno huda na-nje in zahteva, da bi se Bolgari Aleksandru odpovedali, kar pa po takih slavnih zmagah Bolgarom vendar ni mogoče. Bolgari svojega junaškega kneza ne bodo zapustili in si zato rajši drugod zaslombe iščejo. Na Angleže se ne morejo kdo vé kaj zanašati, ker jim prav malo zaupanja skazujejo zaradi vetrnjaške angleške politike v Turčiji in se pač po pravici bojé, da bi jih ob času potrebe na cedilu pustili. Prav lahko je toraj mogoče, da se Avstrija s svojo politiko nekoliko bolj proti jugu nagne, da se bode čutil tudi v Sofiji njen vpliv, kar je tudi želeli. Če bi sklenjena prijaznost dolgo trajala, je pač dvomljivo, kajti, kakor hitro bi se ta vresničila, ter se začela v dejanji kazati, bi Rusija takoj svojo taktiko spremečila.

Španija se pripravlja na nove volitve, kraljica pa na vesel dogodek, kterega konec marca pričakuje. Da se že sedaj na volitve pripravljajo, je ravno prej omenjeni veseli dogodek vzrok, kterega pričakujejo v kraljevi družini. Ko se je o tem prvič zvedelo, zagnali so krik, da morajo volitve že v februariju dognane biti, sedaj je pa to že nekoliko potihnilo. Ali si Sagasta ne upa sedanjega kabineta razpustiti ker se morda boji, da bi pri volitvah ne dobil zadosti velike večine? Kolikor je znano, sta več ali manj s Canovasom še vedno v zvezi za sedanjo dinastijo, toraj se mu od te strani ni ničesar bati. Strah mora prihajati od drugod, — Karlistov se mož boji. O poslednjih se sicer malo čuje, ravno zaradi tega so pa temu bolj nevarni; karlisti so v resnici postali faktor, s kterim je treba računati. Zato bodo volitve menda tudi toliko zavlekli, da se poprej pokaže, kdo bode prihodnji kralj na Španjskem, ali princ, kterega še le pričakujejo, ali pa sedanja infantinja Marija de las Mercedes. Velika sreča bo za kraljico, če se obdrži na prestolu, da ta ali oni bodoči vladar doraste, kajti štiri mogočne sovražnike ima sebi nasproti in tisti so: Karlisti, Izabelci, republikanci in pa privrženci Romera Robleda.

Izvirni dopisi.

Iz Vinice, 13. febr. Od novega leta sem pobira se na tukajšnjem mostu čez Kolpo mostovina, kakor je bila s porazumljenjem kraljeve zemeljske vlade v Zagrebu, od deželnega zbora kranjskega predpisana. Da se z mitničarjem nikdo ne more pripraviti zaradi posameznih cen, je na vsakem, koncu mostu tabla, na kateri so naznačene posamezne cene. Na hrvaški strani je napis hrvaški kar se umé samo ob sebi; na kranjski pa je napis — vsakdo si bode mislil — slovenski, a motil bi se, je tudi hrvaški! Čudno;

je bil prej pobožno pri sv. maši. Mnogokrat, če tudi le slučajno, smo čuli priprosto ljudstvo reči: Glejte, tak visok gospod, cesarski general, in je tako spodobno pri sv. maši!

Kakor je visoki gospod skrbel za svoj dušni blagor, tako je tudi skrbel ali vsaj vestno si prizadeval skrbeti za dušni blagor svojih podložnih. Dokler je bil r. general Stubenrauch poveljnik v Ljubljani, hodili so vojaki, če ni bilo najtehtnejšega vzroka, vsako nedeljo in praznik redno k vojaški službi božji.

Podpiral pa je r. general tudi vselej cerkvene blage namene; to kaže n. pr. njegov lep dar za zgradbo nove cerkve „Jezusovega Srca“.

Kaj je bil r. general ubogim in revnim v Ljubljani in okolici, vedó le sami najbolj. Vsak dan po obedu čakalo ga je po deset, dvajset in več ubogih pred njegovim stanovanjem in nikdo ni šel brez darú. Tudi v pismih so ubogi večkrat prosili ranjkega za kak dar, zlasti sramožljivi revni in potrební. Pošiljal jim je navadno po nakaznicah po dva, tri, pet — tudi deset in dvajset goldinarjev. Če je skozi okno ogledal kakega reveža, ubožno

mater z deco, takoj je nekaj v papirček zavil ter po slugi revežu poslal — včasih tudi kar skozi okno pred reveža vrgel, da bi med tem kam ne odšel.

Naj bi ubogi sedaj ne pozabili za dušo blagega dobrotnika moliti! Naj bi se ga spominjala tudi prečastita duhovščina, ktere resnični spoštovatelj je r. Stubenrauch vselej bil, v marsikterem oziru tudi njen — sodelovalec. Naj bi se ga spominjali posebno vojaki višji in nižji. Bil jim je vzor in zgled o času vojske in o času miru. Naj bi ranjki ne bil tako hraber in pogumen vojak, ne bil bi si zaslužil največje odlike Leopoldovega in Marije Terezije reda, ne bil bi došel na visoko stopinjo vojaškega dostojanstvenika, do stopnje feldmaršallajtenanta. Njegov izgled potrjuje besede sv. pisma: „Pietas ad omnia utilis.“ — Pobožnost je za vse dobra; ima obljubo sedanjega in večnega življenja.

Naj blagi in zvesti vojščak cesarjev in Kristusov počiva v miru!

saj smo vendar tukaj na Vinici Slovenci in ne Hrvatje toraj naj se nam dá tabla v maternem jeziku, ne v hrvaškem. Če ravno hrvaščino razumemo, a enakopravnost naj velja tu in tam toraj na slovenski zemlji bodi napis slovenski. Še Hrvatje se nam posmehujejo, češ, z vsem ste zadovoljni, kar se vam ponudi, naj bi bilo tudi kitajsko. Slavní cestni odbor naj toraj odpravi to napako ter dá preskrbi tablo s slovenskim napisom. Ni tu nobene sovražljive protivnosti, a vsakemu svoje! Belokrajna je slovenska; gg. duhovniki oznanjujejo besedo božjo slovenski; v šolah se podučuje slovenski; deželni odbor in druge oblasti pošiljajo semkaj slovenske dopise, toraj tudi napis bodi slovenski, ne hrvaško.

Vodstvo banke „Slavije“ v Ljubljani začelo je semkaj pošiljati tudi le hrvaške tablice, ktere se nabijajo na zavarovana poslopja, čeravno se mora za one tablice po 50 kr. plačati. Ali naj toraj za preziranje naših pravic še plačujemo? Bedaki naj le plačujejo, a pošteni narodnjaki tega ne bodo več storili.

Opazovalec.

Iz Prečine na Dolenjskem, 11. febr. Pri nas je 7. t. m. popoldne deželni potovalni učitelj gosp. Pirc predaval o kmetijstvu. Najodličnejših gospodarjev v tej občini se je nad 200 predavanja vdeležilo, vsi šolski prostori bili so polni. Tudi naša preč. duhovščina, grajščinski oskrbnik in drugi tukajšnji rojaki so se predavanja vdeležili. Predavanje in nasviti g. Pirca so se občinstvu jako prikupili. Gospod popotovalni učitelj si je priznanje osobito s podukom o tertoreji, o kletarstvu in vinarstvu pridobil. Občinstvo bilo je jako zadovoljno, ter se zahvaljuje zlasti slavní deželni vladi, ker se je začela za nas dolgo zapuščene Dolenjce zanimivati.

Po predavanji je g. Pirc še na razne vprašanja od strani posestnikov, n. pr. o zatiranji poljske preslice, o živinskih boleznih, o cepljenji dreves odgovarjal ter na vse strani pojasnoval.

Naposled mu je tukajšnji učitelj podal zapisnik o triletnem delovanji v sadjarstvu in cepljenji trt v njegovem okrožji, kar je g. Pirc prav zanimalo. Marsiktero zrno tega predavanja padlo je na dobro zemljo in bode tudi stoterni sad obrodilo.

Iz Maribora, 14. februarja. (Nekaj o naših srednjih šolah.) Kakor blisk se je včeraj dopoldne po mestu razširila novica, da se je nek osmošolec zavoljo slabega spričala vstrelil. Sinoči izšli listi nam povejo, da je ta nesrečni dijak bil Victor Hierzegger, nekje na gorenjem Štajarskem domu, ki je še le v teku tega leta prišel iz Leobna semkaj, da bi tukaj osmo šolo dovršil. Ta nesrečni dijak je bil bojda živ in nadarjen, pa precej prenapet mladeneč. Vredno je omeniti, da je bil on, kakor oba profesorja, ki sta mu slabe rede dala, nemškega pokolenja, toraj tukaj niti govora ni o kakošni narodni mrznji, kar bi se bržčas trdilo, ko bi bil ali dijak ali profesor Slovenec. Na ta nesrečni čin so po naših mislih vplivali drugi vzroki, ki se več ali manj nabajajo na vseh naših srednjih šolah, na ktere hočemo tukaj kratko opozoriti, ker nam omenjena nesreča daje za to lepo priliko.

Po naših mislih se zdaj sploh preveč fantov sprejemlje v srednje šole, zlasti v gimnazije, in med temi mnogo takih, ki nikakor niso za študiranje sposobni, zato jih v primeri silno malo vsih osem šol dokonča. Tukaj v Mariboru se navadno v prvo šolo sprejme po 70 do 80 dijakov in v osmi šoli jih je letos 10. Vkljub temu pa še vendar preveč dijakov študira, ker je število srednjih šol preveliko, ter so vsi učeni stanovi izvzemši duhovniškega prenapoljeni.

Ako nesposobni dijaki v nižjih razredih obtičijo, to ni za-nje prevelika nesreča, ker lahko kaj drugega začnejo, ali kaj naj počne dijak, ki obtiči v VII. ali VIII. šoli? Pri sprejemni skušnji v srednje šole bi se toraj moralo strogo, pa nepristrano na to gledati, da se le za študiranje sposobni fantje sprejemajo, za druge bi se pa moralo staršem svetovati, naj jih dajo v obrtnijske šole, kjer jih bodo lažje in morebiti do boljšega kruha spravili, nego s študiranjem v srednjih šolah.

Sposobni dijaki bi se pa potem morali v srednjih šolah ne samo podučevati, ampak tudi odgojevati, in sicer naši krščanski dijaki v krščanskem duhu, sicer dijaki postanejo pač učeni in zvití, nikakor pa ne blagi ali občenemu blagru koristni. V tem oziru je vse hvale vredno, da so dijakom prepovedani politični listi, a dosledno bi jim morale biti prepovedane tudi vse krčme, ker ravno v krčmah najdejo najslabše novine, in vsaj omejeno bi jim moralo biti njih sedanje prosto gibanje, ker

neskušenega, lahkomišelnega dijaka, ki ni pred očmi skrbnih starišev, ta prostost v največje nevarnosti pripelje, katerih se le redki, pametni in od doma strogo izrejeni mladenči izognejo. Ravno tako pa bi se morala tudi v profesorskih krogih neomejena prostost v prave meje zavrnuti, kajti čestokrat se slišijo pritožbe o tem, da vseh nesreč in izgrediv na naših srednjih šolah niso krivi samo dijaki, ampak da razun nevernega duha časa in že omenjene prostosti prihajajo vsaj indirektno slabi vplivi na dijake tudi od zunaj in od zgoraj.

To so naše misli o naših avstrijskih srednjih šolah v obče, in mi nimamo namena ž njimi koga obdolževati, ampak nasproti voditelje naših srednjih šol opravičevati, da namreč oni vsled obstoječih razmer pri najboljši volji ne morejo zabraniti vseh izgrediv in nesreč, ki se po naših srednjih šolah godijo, in o katerih je tolikrat čitati po naših in nasprotnih listih.

Iz Čepovana, 10. febr. (C. kr. beležniki v Gorici.) V Gorici imamo štiri beležnike ali notarje. Slovincem je najbolj znan in priljubljen dr. Della Bona, brat pokojnega škofa v Tridentu. Slovenci radi zahajamo k njemu, ker je vesten katoličan, ter spoštuje tudi slovenske stranke in jim vedno pisma in pogodbe rad napravi v pravilni slovenščini. Tudi drugi trije gg. beležniki radi sprejemajo slovenske stranke, a za pošteno plačilo jim pišejo pogodbe in pisma v italijanščini. Za silo pač tudi ti gospodje lomijo slovenščino, pišejo pa vedno v italijanskem jeziku. Zavednim Slovincem to nikakor ni in ne more biti po volji. Vrh tega pa se s strankami ne razumejo vselej popolnoma, kar stori, da so notarska pisma večkrat napačno narejena.

Peter Šuligoj iz Dola je leta 1883 dal svoje ženitvansko pismo napraviti pri c. k. beležniku g. Perinelli-u v Gorici. Stranki ste izrekli, da boče drug po drugem dedič, ako bi smrt zakon razdrla brez dedičev. No, dne 9. julija 1885 je Petru žena umrla brez otrok. Peter se s stariši pokojne žene Katarine Hojak prijazno pogodi zaradi izplačevanja dote. Zdajci pa pride v hišo sodnijski pooblaščenec inventariti, vzame v roko ženitvansko pismo in najde, da je vsak svojega premoženja gospodar, a ne dediča eden po drugem. Kaka prevara!

Ta izgled iz domače občine in podobne dogodbe so vzrok, da je katoliško-politična čitalnica v Čepovanu v shodu dne 7. februarja se razgovarjala o uradovanju c. kr. beležnikov v Gorici, ter sprejela sledečo resolucijo:

„Državni zakoni in ministerijalne izvrševalne določbe zagotavljajo in dajo teoretično vsim narodom popolno jezikovno ravnopravnost, toda naši osobni zastopniki odvetniki in cesarski kralj. beležniki, ki so po svojem odličnem stališču poklicani in zmožni največ pripomoči izvršitvi postavno zagotovljene ravnopravnosti, so pisoci v tujščini velik zadržek do djanske ravnopravnosti; kajti v jeziku, v katerem nam odvetniki in beležniki pišejo pogodbe in pisma, v tem c. kr. sodnijski in drugi uradi pravilno obravnavajo in rešujejo.

Vrh te narodnostne krivice, se pa strankam pripeti še gmotna škoda, ako se jim napravljajo pisma in pogodbe v tujem jeziku; kajti spričano je, da pisma pisana v drugem jeziku, kakor je stranka narekuje, čestokrat ne zabležujejo trditvev in narekovanj stranke — da, celó drugačno in nasprotno trditvev, kar vzrokuje prepire, pravde in gmotno škodo. In kaj bi se odvetnikom in beležnikom ne vrinile take napake, ko je znano, da so bili celó sodnijski zapisniki napačni zato, ker so pisani v drugem jeziku, nego je stranka oziroma priča govorila — kar jasno vtemeljuje interpelacija g. deželnega poslanca dr. Nikolaj Tonkli-a v 4. seji goriškega deželnega zbora, 9. dec. 1885.

Iz tega, da so stranke mnogokrat naravnost in po postavi, večkrat pa posrednje siljene posluževati se odvetnikov in notarjev izvira visoki c. kr. vladi dolžnost stranke varovati zgoraj omenjenih mogočih krivice in škode.

Tako varnost pa strankam visoka c. kr. vlada prav lahko pa tudi edino s tim zagotovi, da odvetnikom in beležnikom zabrani napravljati pisma in pogodbe in tožbe v jeziku, kojega stranke ne razumijo.

I. Gledé na izvrševanje jezikovne ravnopravnosti, gledé na § 19. temeljnih postav in gledé na djansko potrebo ter varnost pred gmotno škodo „katoliško-politična čitalnica v Čepovanu“ zbrana v shod dne 7. februarja 1886 slovenske državne poslance zapu prosi: naj izvolijo po primernem potu, a z

vsimi postavnimi pripomočki delati na to, da dobé odvetniki in c. k. beležniki zapoved pisma, pogodbe in tožbe, ktere napravljajo (ne samostojno kot pooblaščenec, ampak) v imenu strank, pisati v jeziku, ki ga govori dotična stranka, pri pismih in pogodbah med več strankami pa v jeziku, ki ga govoré vse dotične stranke, ako to ni, pa v jeziku, ktere ga govori vsaj ena stranka; a nikdar v jeziku, ktere ga nobena stranka ne govori.

II. Ker je med sedanjimi beležniki v Gorici edino c. k. beležnik dr. Della Bona zmožen in voljan pisati slovenskim strankam v slovenskem jeziku; se visoka c. k. vlada nujno prosi mestu Gorici preskrbeti vsaj še jednega slovenščine v pisavi popolnoma zmožnega beležnika.

III. Navzoča resolucija se s potrebno spremembo naznani visokemu c. kr. pravnemu ministerstvu po posredovanji goriškega državnega poslanca, in se objavi po časopisih. *)

Domače novice.

(Presvitla cesarica) potuje po Dalmaciji. Včeraj dopoldne došla je v Šibenik, kjer je izstopila za nekaj časa, kajti misli si ogledati Krkine slapove pri Skardoni.

(Velik obed) na čast tukajšnjim vrhovnikom vojaških, državnih in deželnih oblastnj in uradov, dal je včeraj premili knez in škof dr. Misija.

(Premili knez in škof dr. Misija) podaril je šestdeset goldinarjev tukajšnjemu deželnemu podpornemu društvu ranjenih vojakov, kteremu društvu je tudi za uda pristopil.

(Slovenskih srednjih šol) po družih slovenskih pokrajinah razun Kranjske ne bomo še tako kmalo dobili, ako smemo verjeti besedam naučnega ministra Gautscha, ki se je v budgetnem odseku včeraj v tem smislu izrazil. Budgetni odsek je namreč pretresal naslov „srednje šole“ in „biblioteke“. Pri tej priložnosti sta poslanca Tonkli in Zeithammer jako toplo priporočala, da naj se vlada bolj na naše prošnje za slovenske spodnje gimnazije ozira, kakor je ona to do sedaj delala. Na to je minister Gautsch odgovoril, da se bo to še le tedaj zgodilo, kedar se dokaže, ali bodo dijaki, ki sedaj na spodnji gimnaziji obiskujejo slovenske razrede, mogli s pridom slediti nemškemu predavanju na višji gimnaziji. Če se to obnese, potem se bodo še le lahko začele razprave o vpeljavi slovenskih spodnjih gimnazij. Bodoče leto bo določilo, ker tedaj prvič taki dijaki vstopijo na višjo gimnazijo. — To je toraj zopet vzrok, da se slovensko podučevanje zavleče. O drugi priliki bodo pa zopet kako drugo zapreko našli.

(Razpisana je) služba policijskega uradnega sluga pri c. kr. deželni vladi v Ljubljani do 25. marca t. l. Nese 300 gld., ki se sčasoma povišajo na 350 in 400 gld., potem 25% doklado in pa obleko. Prošnje c. kr. predsedništvu deželne vlade v Ljubljani.

(V šestem zvezku avstro-ogerske monarhije) nahaja se med drugimi slikami tudi ona iz naše domovine, predstavljajoča „belopeško jezero z Mangartom“.

(Vojaški nabor) vršil se bo letos po naši deželi s tremi komisijami za pešpolka baron Kuhn št. 17 in kralj Milan srbski št. 97 po sledečem sporedu: Prva naborna komisija, ki je namenjena po gorenjski strani, začne svoje delo v Ljubljani dne 8. in 9. marca, kedar se bodo mestni fantje pobirali. 10. marca potovanje na Prevoje. 11., 12. in 13. nabor v Prevojah za Brdski okraj. 14. potovanje v Kamnik. 15., 16., 17. in 18. nabor v Kamniku. 19. potovanje v Škofjo Loko. 20., 22., 23. in 24. nabor v Škofji Loki. 25. potovanje v Kranj, kjer bo nabor 26., 27., 29., 30. in 31. marca za Kranjski in Tržiški okraj. 1. aprila potovanje v Radovljico, kjer bode 2., 3., 5. in 6. nabor. 7. potovanje v Ljubljano. Od 8. do vštetega 16. aprila nabor v Ljubljani za okolico. S tem je prva ali gorenjska komisija svoje delo dovršila.

Druga ali dolenjska naborna komisija prične nabor dne 8. in 9. marca v Višnji gori za Zatiški okraj. 10. marca potuje v Litijo, kjer bo 11., 12. in 13. nabor. 14. potuje v Krško, kjer bo nabirala dne 15., 16., 17., 18., 20., 22., 23. in

*) Res, še marsikje prav potrebna resolucija! Če svojih pravic sami ne zahtevamo ter ne zavarujemo, kdo naj jih nam vsiljuje ter zavaruje? Vredn.

24. marca. 25. se odpelje v Novomesto in bo ondi nabor od 26. marca do vstetega 3. aprila. 4. se odpelje komisija v Črnomelj, kjer bo nabirala od 5. do vstetega 9. Črnomeljske politične podanike. 9. popoldne komisija proti Kočevji odrine, kjer bo 10., 12., 13. in 14. nabor. 15. potuje v Ribnico, kjer bo nabirala 16. in 17. Iz Ribnice podá se komisija v Velike Lašice dne 18. aprila in bo ondi nabirala 19. in 20., kedar bo svoje delo dokončala.

Tretja naborna komisija za pešpolk št. 97 začne svoje delo dne 1. aprila v Idriji, kjer bo nabor do vstetega 3. aprila. 4. se poda komisija v Vipavo, kjer bo nabirala 5., 6. in 7.; 8. potuje v Logatec, kjer bo nabor trajal 9. in 10.; 11. odpotuje v Lož, kjer se bodo fantje nabirali 12. in 13. aprila. 14. potovanje v Postojno, nabor pa 15., 16. in 17. V nedeljo 18. potovanje v Bistrico, kjer bo nabor 19. in 20. aprila. Drugi dan povrne se naborna komisija v Trst.

(Obstrelil je) nekdo v Šentvidu nad Ljubljano dva kmetiška fanta od spredaj v stegno in roko. V soboto zvečer stali so trije fantje na vasi nekoliko vinjeni in je eden izmed njih imel nabito pištolo. Po cesti proti njim pridejo trije drugi, katerim ta s samoskresom zavpije: „stoj, ne naprej!“ Oni trije smatrajo klic za šalo in se niti zanj ne zmeneč mirno dalje proti prvim trem stopajo. Kar se posveti in nesreča je bila gotova. Prismođe je res vstrelil. Da je to storil iz gole preširnosti je očitno že iz tega, ker jim je poprej prav po vojaški zaklical, stoj! Se bo že učil, kaj se pravi z orožjem igrati se!

Razne reči.

— Nekaj prav ameriškega čuje se iz Amerike. V teku minulega leta poročali smo že večkrat, kako da po severni Ameriki kitajski delavci delavce drugih narodov s cenejšim delom spodrivajo. Amerikanski njihovi tekmeči so jih nekaj časa mirno pa grdo gledali, ker so se nadjali, da bode vlada domačim na pomoč prihitela ter za nje kaj storila. Vidoč pa, da so to prazne nade, odločili so se, da si sami pomoč preskrbe. Sklenili so s silo znebiti se Kitajcev na ta način, da jih bodo prisilili vkreati se in drugam odpeljati. 7. t. m. planili so ameriški delavci na kitajska selišča v pokrajini Washington, kjer so nad 400 Kitajcev povezali in takoj v luko na parnik odgnali, ki se je ravno k odhodu v San Francisco pripravljal. Naj se je kapitan na parniku še toliko prizadeval in branil, da jih ne vzame več, kakor le tiste, ki imajo denar, da vožajo plačajo, mu ni nič pomagalo, vzeti jih je moral in z njimi odriniti. Tako postopanje se menda večkrat ponavlja. Delavsko vprašanje je v severni Ameriki silno pomenljivo, kajti delavci so postali tako predrzni, da se že niti vojakov več ne boje. Da se stvar nekoliko zboljša, ustanovili so v Washingtonu delavsko ministerstvo, ki se bo edino le z delavskim vprašanjem in njegovo uredbo pečala.

Kratek navod o prvi pomoči pri nezgodah.

Spisal dr. Alojzij Valenta.

(Dalje.)

V. Poškodovanje po zunanji sili.

§ 12. Pri poškodovanju po zunanji sili je pred vsem dvoje važnih stvari omeniti: 1. krvavitev in njih posledkov in 2. zlomljenja kosti.

1. Krvavitve in njih posledki.

§ 13. Pri vseh krvavitvah se mora v dvojni smeri ravnati, namreč mestno kri ustavljajoče, t. j. mora se vse poskusiti, da se na dotičnem mestu vstavi krvaveenje, in ta ravnava se imenuje mestna ravnava; na drugi strani pa se mora oživljevanje sploh poskušati, to je, morajo se zaprečiti nasledki izkrvavenja — brezkrvnost — kakor so: zaspanost, vrtoglavost, omotica, omedlevica itd., in to se imenuje splošna ravnava.

a) Mestna ravnava. Pred vsem se morajo hude krvavitve vstaviti, potem pa ranjenca primerno položiti in prenesti.

Kri se najlože vstavi, ako se brezsolitrasta kresilna goba, netilo (cunder), raztolčena pegla (kolofonija) in arabska guma ali pa obkladki v mrzli vodi ali jesihu pomočeni neprenehoma menjaje na rano pokladajo, ali se v sili v razredčeni železni kislini pomočeno cofanje pritisne na krvavečo rano.

Če je krvavitev tako močna, da kri kar curkoma brizglja, toraj je gotovo, da je tripalna žila (arterija) načeta in se mora najpoprej krvotok med rano in srcem zaprečiti, kar se doseže najhitreje s tem, da se arterija kar moč trdno pritisne s palcem ali na rani sami, ali pa tikoma nje proti srčni strani tako, da neha biti in se pritiska tako dolgo, dokler

pride zdravnik. Dobro je tudi tisti ud, kjer se nahaja rana, trdno podvezati z ovezo, trakom ali pasom, ter pod podvezo na tistem mestu, kjer žila bije, podtakniti klobčič ali kaj enacega.

Za ranjenca je najprimernejša lega na hrbtu z višje ležečim zgornjim životom, dokler ni videti znamenj brezkrvnosti; pri prepeljavi ali prenašanji pa je na to gledati, da poškodovani del telesa po možnosti naravno, varno in sploh tako leži, kakor manj bolečin prizadene. Kadar so rane velike, se mora poskusiti, njihove robove eden blizu drugega skupaj spraviti, in če je ranjenec omotičen, naj se mu devajo ledeno-mrzli obkladki na glavo.

Kadar pa se kažejo znamenja brezkrvnosti, se mora zgornji del života nižje položiti, kakor spodnji, da ne odteka vsa kri od možganov, temveč k njim.

b) Splošna ravnava. Pri občni ali splošni ravnavi je na nasledke krvavitve — brezkrvnost — gledati, zlasti pa, kako jim je v okom priti s tako imenovanimi notranjimi in vnanjimi sredstvi.

Poglavitna stvar je, da se pomagač prikazkom brezkrvnosti krepko v bran postavi, in sicer ob enem z mestnimi pomočki. Pri krvavitvah sami mestni, kri vstavljajoči pomočki za-se nič ne pomagajo; oboji pomagajo le tedaj, kadar se skupno uporabljajo. V prvi vrsti je treba pri izgubi krvi umetno nadomestiti zgubljeno toploto života, kar se more tako zgoditi, da se pridno in neprenehoma greje toliko časa, dokler se bolnik potiti začne. To se najlaže doseže s tem, da se še vrhu odeje s koci, prav vroče rute na prsi in trebuh pokladajo, potem pa še med raztegnjeni roki ob životu, ob vnanjih straneh nog, med kolena in ob podplatih na nogah z vrelo vodo ali z vročim peskom napolnjeni lončeni vrči ali vroče opeke (ceglij) polagajo.

Kadar se pa pokažejo znamenja brezkrvnosti, se mora ob enem glava bolnika nižje položiti, kakor život, in pomagač ne sme samo dati oživljajočih zdravil, temveč je to tudi njegova dolžnost, in sicer se sme dati po žlici vina, kakor je treba, vsako četrte ure ali pa tudi vsacih 5 minut, toliko časa, da bolniku odleže, ne pa kar po maselju ali še več; ravno tako majhno žlico dobrega žganja ali ruma itd. Zraven je pa treba, se tudi še vseh pomočkov posluževati, kateri so bili pri omedlevici omenjeni. Posebno dobro se takim bolnikom prileže nekoliko kapljic Hofmanovega ali melisnega cveta, ali skledica iz mete napravljenega čaja, ali žličica cimetove tinkture z vodo zmešane, in kadar se že bolj zavé, skledica dobre goveje ali vinske juhe.

2. Prva pomoč, kadar se komu zlomi kost.

§ 14. Kadar pokličejo koga k človeku, kateri je bil sunjen, udarjen ali je padel ali sploh kako bil poškodovan, se more takoj in najprej misliti, da ima zlomljeno ali strto kost. Zato se mora najprvo pogledati, ali in kako more poškodovani dotični ud vzdigovati ali premikati, če nima morda pri tem nekih posebnih bolečin; zlasti se mora pa na to paziti, ali ni morda poškodovani ud skrajšan ali podaljšan ali še celó iz njemu lastne premikovalne osi zabrnjen, tudi je treba pogledati, če ni otekel ali z zasedeno krvjo obdan itd.

Če se nahajajo vsa ta znamenja, toraj se sme misliti, da je kost zlomljena in se mora toraj skušati poškodovani ud, primerjaje ga z zdravim, spraviti v njemu prikladno lego. Zato naj se najprej poskuša zlomljeni, navadno nekoliko skrajšani ud na lahko potegniti tako, da ga malo višje nad mestom, kjer se misli, da je zlomljen, nepremično obdržimo (fiksiramo) ter ga potem na njegovem zdoljnem konci v njegovi naravni smeri ali osi prav lahkoma povlečemo; potem se položi bolni ud na ne preveč z rezanico itd. napolnjeno, žlebasto vbokano blazinico, pod katero se, da se ranjeni ud ne more po strani zabračati, na obe strani podložé polenček ali skupaj zvite rute in se tako vse skupaj s povoji trdno poveže. Bolnik se potlej primerno položi, da more zlagoma ležati in da mu ni treba se sklanjati ali celó vstajati, dokler ne pride poklicani zdravnik; med tem pa se pridno pokladajo mrzli in dobro izviti obkladki na rano.

Ako bi bila poškodba tako težka, da bi morda celó špice zdrobljenih kosti skozi kožo molelo, toraj se mora dotični ud nemudoma kolikor moč varno položiti, zato da se mišičnim krčem (mišičnemu cukanju) v okom pride. Potem se rana pokrije s karbolizirano bato ali s cunjjo, ktera je bila v 1—2% raztopljeni karboli pomočena in dobro izvita; če bi pa obojega ne bilo pobiti, je dobra tudi snažna, v olju pomočena cunjja. Čez to povežilo, ktero se pa zaradi tega, da zrak do rane ne pride, proč vzeti ne sme, se do zdravnikovega prihoda pridno pokladajo mrzli obkladki.

Ko bi rana ob enem silno krvavela in bi se kazala znamenja brezkrvnosti, tačas se mora poškodovani ud, in sicer navadno nad prvim navzgorjim členom, trdno prevezati s kako ruto ali trakom, ali v sili tudi z vrvijo itd. Poleg tega se morajo razun mestnih pripomočkov tudi vsa splošna kot dobra znana sredstva uporabljati. Ako bi bilo treba poškodovanega iz lica mesta prenesti ali prepeljati, bi se moral tako, kakor zgoraj povedano, obvezani ud vrhu tega še med slamnate snopiče, mehko mrvo ali snažen mah položiti in potem vse skupaj s širokim trakom ali ruto trdno poviti in bolnik previdno na nošalih (tragah) ali vozu spraviti domov.

(Konec prih.)

Telegrami.

Dunaj, 16. febr. (Poslaniška zbornica.) Vlada je stavila predlog, gledé ugovora proti administrativnim razsodbam. Vojaška najvišja oblastnija zahteva za dopolnilni kredit svoto 182.706 goldinarjev, ki se bo porabila za podporno doklado subalternim častnikom stalne vojske in brambovecev.

Na to se je zavrzel predlog s 149 proti 130 glasovi, ki je zahteval, da bi naj se Coroninijev predlog izročil posebnemu odseku ter se je sprejel predlog Javorskega, po katerem naj bi se Coroninijev predlog izročil odseku za volitveno preosnovo.

Potem se je pričela obravnava o nakupu železnice Praga-Duhci in Duhci-Bodenbach. Ob tej priložnosti je poslanec Steinwender marsikaj trgovinskemu ministru očital. Trgovinski minister mu je krepko ugovarjal in ga je dostojno zavračal.

Budapešt, 15. febr. Civilni adlatus deželnega vojaškega zapovednika Bosne in Hercegovine, Feodor Nikolič, dobil je madjarsko baronstvo in pa dedno dostojanstvo člana madjarske gosposke zbornice.

Bukarešt, 15. febr. Mirovna konferenca sprejela je danes drugi član mirovnega predloga.

Beligrad, 15. febr. Kralj se je podal danes zjutraj iz Niša v Paračin, kjer se poskušajo novi Bange-topovi.

Umrli so:

V bolnišnici:

11. febr. Janez Pance, gostać, 64 let, Pneumonia sinistra.
12. febr. Matevž Troha, dninar, 70 let, vodenica.
13. febr. Anton Čik, gostać, 72 let, Marasmus. — Martin Gril, sluga, 37 let, jetika.

Tuji.

14. febr.

Pri **Matiju**: Alexander Ecker, trgovec, iz Stokeraua. — B. pl. Spilimbergo, profesor, s soprogo, iz Trsta.

Pri **Stonu**: Jurij Schlesinger, trgovec, iz Chemnitz. — Lebl, Jakobi, Schön in West, trgovci, z Dunaja. Daniek pl. Danhof, e. k. podpolkovnik, iz Gradea. — Baron Deperis in Dr. Russ, iz Kamnika. — Urkar, e. k. okr. sodnik, iz Radoljice.

Pri **Južnem kolodvoru**: Gustav Alat, trg. pot., iz Siska. — Janez Bratnik, iz Celja.

Vremensko sporočilo.

Dan	Čas	Stanje	Veter	Vreme	Mokrine na 24 ur v mm
opazovanja	razkoma v mm	toplomera po Celziju			
7. u. zjut.	737-77	+ 0-2	sl. vz.	oblačno	
15. 2. u. pop.	737-30	+ 4-4	sl. s.	oblačno	0-80
9. u. zveč.	737-22	+ 1-0	sl. szp.	oblačno	snega

Oblačno in južno. Sneg je po malem naletaval. Srednja temperatura +1-9° C., za 2-2° nad normalom.

Dunajska borza.

(Telegrafično poročilo.)

16. februarja.

Papirna renta 5% po 100 gl. (s 16% davka)	84 gl. 55 kr
Sreberna " 5% " 100 " (s 16% davka)	84 " 90 "
4% avstr. zlata renta, davka prosta	113 " 40 "
Papirna renta, davka prosta	102 " 30 "
Akcije avstr.-ogerske banke	868 " "
Kreditne akcije	300 " 75 "
London	126 " 40 "
Srebro	" " "
Francoski napoleond.	10 " 02 1/2 "
Ces. cekini	5 " 94 "
Nemške marke	61 " 85 "

Hiša z zemljiščem naprodaj.

Z ugodnimi pogoji se prodaja hiša takoj iz proste roke, ki je kakih 5 minut od graščine Brod na Kulpi, v ravnem, lepem polju in tik okrajne ceste v Kočevje. V pritličji ima 3 sobe, kuhinjo z vzdanim kotlom za svinje in sobico, 2 kleti, hlev, mlatilni pod in shrambo za krmo. V prvem nadstropji je 5 sob, kuhinja s štedilnim ognjiščem (Sparherd) in malo sobo. Okrog hiše je prostoren, lep sadje kuhinjski vrt, z njivami in senožeti letos ograjenimi. Pod hišo noter do reke Kulpe segajoči veliki vrt. To posestvo je tudi za obrtnijo in trgovino pripravno. — Natančneje se poizvé od posestnika na „Aužlaku“, Pirče št. 14, pošta Brod na Kulpi. (2)

Borove popke

od polomljenih borovecev (izključljivo le od teh) kupuje v vsaki množini in po najboljši ceni

Josip Levec,

(2) trgovec pri mesarskem mostu.